

David Tuma: Archeologie novověkých obor. Plzeň 2012.

Oponentský posudek disertační práce

Václav Matoušek

David Tuma předložil k obhajobě pozoruhodnou práci, v níž kombinuje poznatky a metody několika vědních oborů. První polovinu práce věnoval autor historickému fenoménu obory v celosvětovém měřítku od starověku do počátku 20. století. Jedná se o kapitoly: Obora – definice a vymezení předmětu studia (s. 13 – 15), Historické mezníky vývoje obornictví v zahraničí s příklady lokalit a loveckých sídel (16 – 69) a České země (70 – 113). Poté následuje část shrnující výsledky terénního studia. Nejprve obsáhle analytická kapitola krajinářských a především architektonických aspektů Typologie, komparace a rozbor obor podle typu hlavní oborní stavby (118 – 167). Výsledky těchto analýz autor následně shrnuje ve stručné kapitole Dynamika vývoje novověkých obor s loveckých staveb v Čechách, na Moravě a ve Slezsku (168 – 172). Kapitulu Kategorizace antropogenních reliktních v oborách a jejich okolí, možnosti interpretace (173 – 179) věnoval autor výsledkům nedestruktivního archeologického studia a jejich interpretaci. Na závěr připojil výsledky podrobného studia loveckého zámku Diana u Rozvadova (Příkladová studie loveckého zámku Diana u Rozvadova – vlastní analýza přístupu, 180 – 182). Textovou část disertační práce uzavírá Závěr (183 – 185).

Důležitou součástí práce jsou vysvětlující Poznámky (186 – 192), obsáhlý Seznam použité literatury a pramenů (193 -218), který zahrnuje i odkazy na použité internetové zdroje. Po ruském Resumé (219 - 223) následují Přílohy. Nejprve velmi užitečný Slovník základních pojmů (224 – 228) a závěrečná Obrazová příloha (229 – 258), která zahrnuje celkem 37 ilustrací rozmanitého charakteru: ikonografické prameny, současné fotografie loveckých zámků, fotografickou a kresebnou dokumentaci nedestruktivního archeologického výzkumu, architektonické plány loveckých staveb a jejich interpretační schémata, mapy loveckých obor na území ČR v několika časových vrstvách. Zcela na závěr jsou na dvou volných listech připojeny necelé dvě strany anglického resumé.

David Tuma vytvořil velmi kvalitní dílo. Studium zdánlivě okrajového krajinného fenoménu pojal jako pokus o komplexní interdisciplinární práci. Disertace není bohužel uvedena obecným metodickým a metodologickým úvodem, nelze proto hodnotit, zda koncepci díla vytvořil autor záměrně podle nějakého určitého teoretického modelu, nebo zda postupoval více či méně intuitivně. Ať tak či onak, lze předloženou disertační práci charakterizovat jako zdařilý počín moderní archeologie novověku anglosaského typu (srv. např. Palmer 2005). V tomto ohledu je třeba hodnotit práci D. Tuma jako dílo v domácím kontextu zcela ojedinělé, které snese srovnání s badatelskou produkcí západoevropskou, kde má archeologické studium novověku (resp. komplexní antropologické studium novověku) dlouhou tradici.

Přesto si dovoluji připojit několik kritických poznámek. Kromě absence metodologického úvodu, zmíněné výše, snižuje poněkud kvalitu práce její koncepční nevyváženost. V titulu charakterizuje autor svojí práci jako archeologickou, více než polovinu textu však věnoval historickému přehledu fenoménu obor, navíc založeném na výsledcích dosavadního bádání jiných autorů. Vlastní studium, které lze (v moderním pojetí archeologie novověku) charakterizovat jako archeologické tvoří menší část práce. S obsáhlou částí krajinářsko architektonických analýz kontrastuje velmi krátká (necelých

deset stran textu) část věnovaná dalším reliktním zaniklých antropogenních aktivit v oborách. Postrádám podrobnější informace o charakteru těchto reliktních. A to jak o jednotlivých reliktech, tak o celých komplexech (celkové plány obor s vyznačenou soustavou dochovaných reliktních). Diskutabilní je také závěrečná „Příkladová studie loveckého zámku Diana...“ Necelé tři strany textu rozhodně nelze charakterizovat jako „příkladovou studii“. Jedná se jen o velmi stručný popis se stručným pokusem o interpretaci. Práce by rozhodně prospěl větší počet podrobnějších příkladových (lépe případových) studií více základních typů nejen oborních staveb, ale celých obor (srv. kapitulu 6. s podrobným typologickým členěním). K přehlednosti práce by přispělo, kdyby autor členil poznámky (186n) po jednotlivých kapitolách. S ohledem na jistou „exkluzivnost“ tématu a množství uvedených informací by bylo vhodné Slovník základních pojmů (224n) transformovat do podoby rejstříku rozšířeného ještě o výčet osobních a místních jmen. Autor mohl také věnovat větší pozornost závěrečné korektuře text (srv. „palimcest“, s. 179).

I přes výše uvedené výhrady považuji disertační práci D. Tummy za velmi kvalitní dílo. Zpracování konkrétního předmětu studia je velmi dobré. V obecném smyslu představuje předložená práce významný počín na poli archeologie novověku, jaký nemá dosud v domácí literatuře obdoby. Po nezbytných dílčích úpravách by práce zasluhovala publikaci v podobě samostatné odborné monografie. Disertační práci D. Tummy doporučuji k obhajobě.

V Praze 3.8. 2012

Prof. PhDr. Václav Matoušek, CSC.

Literatura:

Palmer, M. [2005]. Understanding the Workplace: A Research Framework for Industrial Archaeology in Britain, *Industrial Archaeology XXVII*, s. 9–17.